

ETHNO-NATIONAL SPECIFICS OF TIMBRE PROPERTIES OF THE FLUTE IN THE CONTEXT OF GENDER SEMANTICS

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ТЕМБРОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ФЛЕЙТИ В КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРНОЇ СЕМАНТИКИ

Havrylenko L. V. Гавриленко Л. В.

*Laureate at the Department of Music
History and Musical Ethnography,
Concertmaster at the Department
of Orchestral Wind
and Percussion Instruments
A.V. Nezhdanova Odesa
National Academy of Music
Odesa, Ukraine*

*здобувач кафедри історії музики
та музичної етнології,
концертмейстер кафедри
оркестрових духових
та ударних інструментів
Одеська національна музична академія
імені А. В. Нежданової
м. Одеса, Україна*

Проблеми виявлення гендерного аспекту на рівні категорій «фемінності» та «маскулінності» у різних сферах сучасного життя та культури набули особливої актуальності в останні десятиліття. У цьому чималу роль відіграли і процеси стирання чітко виражених кордонів, що стрімко прискорилися, між поняттями «жіноче» і «чоловіче», що відіграло таку значну роль у традиційних культурах Сходу і Заходу.

Актуальним цей аспект є і щодо музичної культури, зокрема у виконавчій сфері. Спорадично постає питання про особливості втілення змістовної сторони твору у концертній діяльності того чи іншого музиканта в контексті переважання у його виконанні маскулінного чи фемінного акценту, як у взаємозв'язку з природною гендерністю самого виконавця, так і в контексті розгляду його індивідуально-творчих підходів до проблем життя та творчості в умовах його особистісної психологічно-емоційної специфіки. У цьому плані важливим є питання відображення зв'язку національної специфіки того чи іншого виконавця, що, у свою чергу, зумовлює вибір інструменту як засобу реалізації традиційних для певної етнічної культури образів.

Оскільки ці питання, практично, не досліджені у вітчизняній науці, важливим стає реконструкція історії взаємин гендерної специфіки низки європейських етносів з характерною для них музичною композиторською та виконавською традицією, а також виявлення способів втілення принципів фемінності та маскулінності в їх музичних проєкціях в музичних текстах, створених для флейти соло та камерно-інструментальних творів для флейти та фортепіано європейських

композиторів XVIII – перших десятиліть XXI століть. Зазначені аспекти зумовлюють актуальність та наукову новизну нашого дослідження.

Велике значення при цьому мають характерні темброві особливості того чи іншого інструменту, його символічне трактування у різні періоди історії музичної культури, а також вплив зазначеної символічної суті інструменту на його форми побутування у сфері створення та виконання. Устрій та специфіка інтонаційного побутування того чи іншого інструменту формують його власний інструментальний стиль, який знаходить в різних національних музичних школах, а також у творчості кожного композитора свій неповторний вигляд. Кожен майстер обирає ті виразні, технічні, акустичні та інші засоби звукового світу інструменту, які у поєднанні з особливостями національного мислення композитора, специфікою його композиторської школи, з філософсько-психологічними та естетичними установами автора, нарешті, дозволяють створити неповторний образний світ, виражений саме цим інструментом.

Як відомо, флейті властиві різні образні амплуа – від відтворення ніжних образів весняно-літньої природи, романтичних, піднесених, тонких людських емоцій і почуттів до втілення світу зла та агресії, механістичної ворожої сили. Також у музичному мистецтві здавна вкоренилося уявлення про флейту як незмінний атрибут пасторальних сюжетів, пов'язаних з темою «людина та природа».

Особливу увагу привертає специфіка гендерного світогляду різних європейських народів. Поняття «національна специфіка» в даному випадку включає соціально-історичні умови буття країни, використання інструменту в рамках національних музичних традицій, що формувалися століттями, детермінованих соціальною історією і національним характером, і фонетичні особливості національної мови. Цікаве в цьому плані виділення французької та німецької духових шкіл щодо особливої ролі флейти в історії музичної культури вказаних народів, що можна розглядати і як явище етнонаціонального порядку. Традиційно у науковій (історичній, психологічній, мистецтвознавчій) та художній літературі акцентується особливість прояву жіночого (фемінного) початку у французькій культурі та чоловічого (маскулінного) – у німецькій.

Відомі фонетична краса і ніжність французької мови, а також переваги французької мови при грі на флейті, прямий зв'язок її фонетичних особливостей зі звукоутворенням, що розглянуто в низці робіт лінгвістів, безперечно, проявилися в особливостях побутування гендерного аспекту у французькій музиці саме «фемінного» типу (велика увага красі звучання інструменту, відома французька елегантність, вишуканість та прозорість тлумачення звукообразу флейти присутні у творчості композиторів XVIII століття – Ж. Оттетера «Луна», М. Блаве,

а також у творах відомих французьких композиторів-імпресіоністів, наприклад, у «Сірінкс» К. Дебюссі).

Найбільш яскравим проявом «маскулінного» типу музичної образності на рівні застосування характерних активних інтонаційних та ритмічних зворотів є німецька флейтова музика XVIII та першої половини XIX століть, найбільш яскраво виявлена у творчості І. С. Баха, К. Ф. Е. Баха, Г. Ф. Телемана, І. І. Кванца, І. Г. Тромлиця (XVIII ст.) та у п'єсах для флейти соло Ф. Кулау, у тому числі «Фантазія ор. 38 для флейти соло», фантазії, варіації, каприччіо, ансамблі для двох, трьох, чотирьох флейт, сонати, інтродукції та варіації для флейти та фортепіано (1 пол. XIX ст.). Вказані тенденції ми можемо дослідити і у творчості композиторів наступних століть.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-70>

CONCEPTUAL DESIGN: THE INITIAL STAGE OF PRODUCT DESIGN

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ДИЗАЙН: ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП ПРОЄКТУВАННЯ ПРОДУКТУ

Galchynska O. S. **Гальчинська О. С.**

*Doctor of Philosophy (PhD) in Design,
Associate Professor at the Department
of Graphic Design*

*доктор філософії (PhD) з дизайну,
доцент кафедри графічного дизайну*

Cheremskyi R. A. **Черемський Р. А.**

*1st year Master's Student
Faculty of Design
Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy
of Decorative Applied Arts and Design
Kyiv, Ukraine*

*студент I курсу магістратури
факультету дизайну
Київська державна академія
декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука
м. Київ, Україна*

Концептуальний дизайн є важливим складником дизайн-процесу проєктування продукту. Він сприяє виявленню ідей та окресленню шляхів їх реалізації. Проблема дослідження теоретичних засад концептуального дизайну перебуває в полі уваги сучасних вітчизняних (Т. Божко, А. Король, О. Костюк, Ю. Одробінський, О. Пасько, І. Рижова, О. Тригуб) та зарубіжних (М. Андреасен, К. Гансен, Ф. Кеш [3]) дослідників. Послідовно розкриваючи основні аспекти